

Demokrácia 2.0

Két amerikai elnökválasztási kampány is kavardást idézett elő amikor a Világhálót mint kétirányú médiumot használta. Az újtókat ezúttal ugyan maga alá gyűrte a Nagy Televízió, de a nyílt forráskódú program készen áll a következő menetre.

Két évvel ezelőtt nyáron *Lawrence Lessing* beszédet tartott, melyben arra buzdította a fejlesztőket, hogy vállaljanak politikai szerepet, és harcoljanak azokkal az kezdeményezésekkel, amelyek a szabad és nyitott hálózatot szeretnék korlátozni. Felszerelni rá egy olyan csővezetékrendszert, melynek minden csatlakozóját és minden elágazását az ipari termelők digitális jogainak irányítására és védelmére létrehozott mechanizmusok szabályozzák.

Lessing nem fogta vissza magát:

„Két éve magyarázok nektek! És még mindig nem tettünk semmit. Egy csomó energiát öltünk honlapok, blogok, és Slashdot-történetek létrehozásába. [De] egyáltalán nem foglalkoztunk azzal, hogy Washingtonnak ezt az elképzelését megváltoztassuk.

De ha most nem tesztek valamit, akkor ez az általatok létrehozott szabadság, melyet egész életetekben kódoltatok, el fog tűnni. Vagy azok veszik el, akik bennetek fenyegetést látnak és ezért a szabadalmaknak nevezett jogi szabályozást hívják segítségül, vagy pedig azok, akik kihasználják az újítások feletti ellenőrzésnek azt a példátlan lehetőségét, amit a szerzői jogi törvény ad a kezükbe. E törvényi változások olyan világot fognak eredményezni, amelyben a szabadságotoknak már nem lesz helye. És ha nem tudtok harcolni a szabadságotokért, nem is érdemlitek azt meg.

És ti nem tettetek semmit.”

Larrynek igaza volt. A RIAA-val, az MPAA-val, a nagy kiadók és műsorszóró vállalatok lobbijaival és magával a Kongresszussal folytatott harcban a „jó” újra és újra vereséget szenvedtek.

Jegyezzük meg ezt az időpontot és szaladjunk előre 17 hónapra, 2003 decemberéig. Az elsődleges elnöki bemutatkozások megkezdődtek és az egyik demokrata jelölt nem az lehengerlő fellépésének köszönheti jó helyzetét, hanem az Internetnek, és néhány olyan eszköznek, amelyek a Hálón futnak.

Egy Christopher Lydonnal folytatott interjújában Larry erről a következőket mondta:

„Elérkeztünk oda, hogy az emberek felismerték, hogy a kultúra nem olyasvalami, amivel etetni kell őket. Mint a szovjet birodalom fennállásának vége felé, amikor az emberek rájöttek, hogy részt vehetnek a kultúra létrehozásában és elosztásában. A műszaki technikák segítségével nekünk is

lehetőségünk nyílik erre. A probléma éppen az, hogy a törvény ettől megfoszt minket. A Creative Commons feladata tehát az, hogy a törvényt valamilyen módon eltávolítsa az útból, hogy az emberi alkotóerő számára felhasználható legyen a műszaki technika e rendkívüli lehetősége... Célunk az, hogy megkönnyítsük az emberek számára annak a felismerését, hogy ez a kultúra számukra is hozzáférhető.

A „mi” ebben az esetben nem csak a Creative Commons-t jelenti. Ez valami új és mégis ismerős dolog: a szabad kultúra mozgalma. „Ahogy Richard M. Stallman életet adott a szabad szoftver mozgalmanak”, mondta Larry, „azt hiszem kimondhatjuk, hogy mi vagyunk a szabad szoftver a kultúráért mozgalma.” És Richardhoz hasonlóan Larry sem késlekedik a határok meghúzásával:

„Van egy fontos különbség a szabad szoftver mozgalma és a nyílt forráskódú szoftver mozgalma között, mégpedig az, hogy az előbbinek elsődleges célja a szabadság. Nem jobb programokat ígér, és nem egy jobb üzleti modellt. A szabadságot ígéri. És azt hiszem a szabad kultúra mozgalmanak is ez a lényege. Arról szól, hogy megadja az embereknek a szabadságot a saját kultúrájuk létrehozására és művelésére.

Mint a szabad szoftvereknél, itt is lényeges az eszköz.

A szabad kultúra eszközeinek „egyik legfontosabb példája”, Larry szerint a webnapló:

A szabad kultúra jelenti az átmenetet a műsorszórás kultúrája és az alkotó kultúra között – az előbbi az, ahol kevesek szólnak sokakhoz, az utóbbi pedig, amelyben sok ember szól sok emberhez. Látszólag mindig is ez volt az Internet lényege. De a blogok megjelenése az első alkalom, amikor a politikai eszmékkel összefüggésben történik mindez, erre átültetve és kiterjesztve, ahogy más emberek beszámolnak erről. A politikai kampányok szavajárását használva: jobb állampolgárokka váltak. Elkötelezett polgárokká. Az elmúlt 150 évben nem született olyan új találmány, amely több elkötelezett polgárt eredményezett volna.

Larry mindezt 2003 végén mondta, amikor *Howard Dean* felbukkant a demokraták első számú elnökjelöltjeként. A 2003-as naptári évtől kezdődően Dean Internetre épülő kampánya a semmiből indult, rekordmennyiségű pénzt gyűjtött össze, rekord számú embert mozgósítva és esélyessé téve a jelöltjét a vezető helyre mind a szavazatok, mind a pénz tekintetében. Amikor mindennek vége lett és *John Kerry* szerezte meg

a Demokrata párti jelöltséget, a vezető újságok előre kiszámíthatóan hasonlították Dean kampányát a dot-com lufihoz.

Joe Trippi, Dean kampányigazgatója fogalmazta meg, amit mindenki tudott, ha valóban követte a kampányt vagy részt vett benne: „Ez nem egy dot-com bukás volt. **Howard Dean** kampánya egy dot-com csoda volt. Vizsgáljuk csak meg ezt a jelenséget. Ez a fickó az elmúlt év január 31-én indult el hét emberrel, 157.000 dollárral a zsebében, és mindössze 432 ismert támogatóval... Egy csillag volt... Hogyan történhetett meg mindez? Igazi csoda, hogy Howard Dean ilyen kezdés után eljutott 45 millió dollárig, amely több, mint amennyit a demokraták történetében valaha összegyűjtöttek. Ez nem az ő érdeme, nem is az enyém. A tiétek.”

Trippi szerint a politika többé nem olyasvalami, amit a média közvetít, nem egy lóverseny, ahova csak a profik léphetnek be. Ez annak a televíziós korszaknak a vége, mondja Trippi, ami a Kennedy-Nixon vitával kezdődött 1960-ban: Öt-tíz évig tartott, amíg világhosszá vált, hogy ez volt az a pillanat, amikor a televízió elkezdett mindent befolyásolni az amerikai politikában. Amit senki nem látott előre az, hogy ezzel kezdetét veszi a pénzért való futás, a versengés egy olyan egyirányú kommunikációs csatorna birtoklásáért, amely lényegében kiiktatta az amerikai választókat a folyamatból. Többé már nem az amerikai átlagemberről volt szó, hanem arról, hogy „Hogyan találjak egy pénzes pasit aki ír nekem egy 2000 dolláros csekket, és hogyan vegyek a pénzem egy televíziót magamnak?”

Joe Trippi mindezt 2004 február 11-én a Digital Democracy (Digitális Demokrácia) tiltakozó előadássorozat vitaindító előadásában mondta, amely az O'Reilly Emerging Technology Conference-t nyitotta meg. Ezt az eseményt én javasoltam az O'Reilly embereinek még 2003 júliusában, a cég Open Source Convention nevű rendezvényének végén. Szintén az én ötletem volt meghívni Joe Trippit, hogy adjon meg az alaphangot. Az ötlet akkor merült fel bennem, amikor az <http://www.xpertweb.com> alapítója, **Britt Blaser** és egy energikus Dean-szavazó utazásra vitt el Dean kampányának főhadiszállására a Vermont állambeli Burlingtonba. Tisztán elektronikus formában voltam jelen. Az arcom Britt laptopján volt, a hangomat a laptop hangszórói jelentették, a szemem szerepét pedig a laptop fedelére szerelt kamera töltötte be. A testem Kaliforniában maradt. Ebben a test nélküli formában ismertem meg Joe-t. Britt fel s alá sétálgatott a lappal, amelyet úgy tartott mint egy előtéttel megrakott tálcát, az előcsarnokban belebotlottunk Joe-ba. Miután egy szívaival üdvözöltem Joe-t, megkérdeztem tőle, hogy hajlandó lenne-e a februári rendezvény nyitóelőadását megtartani. Meglepetésemre igent mondott.

Hosszú és furcsa utazás

A történetbe több mint egy évvel korábban keveredtem bele, 2002 június 26-án, az <http://www.eThePeople.org>, vagyis „nyilvános fórum az új demokratikus párbeszédért” New York-i nyitórendezvényén. Én voltam az első számú előadó, akit azért hívtak meg, mert kitaláltam „a piac nem más, mint párbeszéd hálózata” szöveget, amely a The Cluetrain Manifesto (magyarul: *Cluetrain, A hagyományos üzletmenet végnapjai, 2001 Typotex – a ford.*) alaptézise volt, s amely az eThePeople céljának meghatározását is elősegítette. Íme a gondolatmenet:

A demokrácia egy beszélgetés. Olyan párbeszéd, amelyben részt vesznek politikusok, az érdekelt csoportok, pártok, újságírók, lobbisták, kérdezőbiztosok, levélírók, kampánytámogatók, tiltakozók és szavazók. Egy folyamatos alkudozás arról, hogy az általunk vallott prioritásokat és értékeket hogyan kellene a köz javára fordítanunk.

Az eThePeople a honlapját a Linuxra építette. Ugyanígy tett **Scott Heiferman**, annak a MeetUp-nak az alapítója, amely mindössze 12 nappal korábban indult útjára. Scott ott volt a partin és beszélt nekem a MeetUp Linuxos alapjairól. A MeetUp odáig jutott, hogy a demokrácia legfontosabb üzleti kellékévé vált – a kocsma mellett. Csak **Howard Dean** miatt több mint 165.000 ember csatlakozott a MeetUp-hoz.

Britt olyan gyakran hívott a Dean-kampány vermonti főhadiszállásáról, hogy már úgy éreztem, minden munkatársát személyesen ismerem. Noha néhányan már korábbról ismertek engem, mivel a kampány tudatosan merített a Cluetrain Manifesto-ban a piaci hálózatokról elmondottaktól és az elméletet alkalmazta a szavazókra.

A Cluetrain-ben az áll, hogy „a piacok egyre értelmesebbé válnak, mégpedig gyorsabban, mint a legtöbb vállalat.” A Dean kampány megfogalmazása: „A hálózatba kapcsolódó polgárok gyorsabban válnak értelmessé, mint a legtöbb kampány.”

Több mint 600.000 ember csatlakozott a kampányhoz, és jelentős százalékuk kint volt az utcákon, keményen járta az országot a jelölt érdekében, kellekeket gyártott, találkozókat és gyűléseket tartott, s mindezt kevesebb felső irányítással, mint az ország történetének kampányaiban bármikor. Több önkéntestől hallottam, hogy a kampány leginkább egy elszabadult vonatra hasonlított.

Tettem egy utazást ezen a vonaton a múlt nyáron, amikor „A Háló megmentése” címmel az egyik írásom megjelent a Linux Journal honlapján. Két nappal később a BlogForAmerica oldalon, Dean Weblogján megjelent **Matt Gross** levele „A Háló és a politika megmentése **Doc Searls** szerint, avagy vegyük fel a kesztyűt”. A levél célja az volt, hogy több pénzt gyűjtsön össze, mint a Dick Cheney alelnök által tervezett összeg a következő hétfőn tartandó 2000 dollár/tányerős vacsorán Dél-Karolinában.

A szöveg legfontosabb bekezdése:

Arra gondoltunk, hogy 28-án, hétfőn, felvesszük a kesztyűt. Úgy gondoljuk, hogy ti meg tudjátok mutatni Dick Cheney-nek, hogy van más módja is annak, hogy 250.000 dollárt összegyűjtsünk egy nap alatt – mégpedig olyan emberek segítségével, akik magukénak érzik ezt a demokráciát. És nem azok segítségével, akik maguknak akarják megvásárolni azt. Mi a véleményetek? Vegyük fel végre a kesztyűt? Minek nevezzük az eseményt?

A hozzászólások száma, mint mindig, több százra rúgott. Szombat reggelre 82.260,28 dollár gyűlt össze, és hétfő előtt egy órával már meghaladta a 250.000 dollárt. A végső összeg (bár mondták, hogy tovább emelkedett) 508.540,31 dollár volt, amit 9601 ember gyűjtött össze – ez átlagosan 52,97 dollárt jelent fejenként.

Ahogy Britt és mások is magyarázták később, a rohamban nem a kampány azon dolgozói pörgették fel leginkább az eseményeket, akik a blogra a részeredményeket feltették, hanem azok az emberek, akik a blog megjegyzés-rovatában

szerepeltek. Egy megjegyzésrovat indítása a kampány blogján felért azzal, mint amikor artézi kutakat fúrunk a támogatók ezreinek zsebébe.

A kampánylátogatásom közvetlenül a 2004-es iowai jelölőgyűlés előtti napokra esett. A főhadiszálláson minden maximális fordulatszámon pörgött és úgy tűnt, hogy az ügy még sem áll az előválasztásokon elért nyeréssorozatok előtt. Egy nappal azután, hogy visszatértem New Yorkba (a LinuxWorld kiállításra), Dean elvesztette az iowai előválasztásokat, csak harmadik helyezést ért el. Azon az éjszakán hallatta a híres „kiáltását”, amit az ABC News „néhány nap alatt 700-szor” játszott le. A többi már történelem.

Vagy mégsem. Érdekes módon a DeanForAmerica kommentárjai tovább folytatódtak. Voltak, akik a madridi bombatámadással kapcsolatban fejezték ki a szimpátiájukat, megjelentek javaslatok a Kerry-kabinet tagjai számára, gyakorlati ötletek a kampányban megmaradt energiák további hasznosítására, mialatt a kampányban részt nem vevők közül kevesen tűntek úgy, hogy tudomást szeretnének erről. Néhány bejegyzés magától Howard Dean-től származott – ez ritkán fordult elő korábban, amikor a jelölt elnöki reményei még nem foszlottak szerte.

Alkalmazkodik a nemzet

Mikor ezt írom, éppen azon bánkódom, hogy nem jutottam el Arkansasba, hogy lássam amint *Cameron Barrett*, *Tony Steidler-Dennison* és más hackerek a *Wesley Clark* kampányban tevékenykednek. Cam az egyike az eredeti bloggereknek, Tony-t pedig a Linux Journaltól ismerem, ahol rendszeresen jelennek meg cikkei.

Cam és Tony az egész kampányt nyílt forráskódra építette, összeügyeskedtek egy csomó eszközt amelyek most visszatértek az ökoszisztémába a szerzőjükkal együtt. A Clark-kampány befejezése után Cam a Kerry kampányban folytatta a munkáját, Tony pedig visszatért a korábbi szemlélődő szerepéhez. Amikor megkérdeztem Tony-t, hogy mi történt a csapata által a Clark-kampányhoz kifejlesztett eszközökkel, így válaszolt: „Maguk az eszközök egy módszert biztosítottak a Clark-kampányhoz, különösen arra vonatkozóan, hogy minél rövidebb idő alatt kapcsolhassunk a megfelelő sebességre. Arra nem lett volna időnk, hogy a támogató eszközök összekapcsolt rendszerét ilyen gyorsan vagy ilyen költséghatékonyan létrehozzuk szabadalmazott eszközökkel.

Ezek voltak az első olyan kampányok, melyekben a világhálót valóban kétirányú kommunikációs csatornaként használták. Úgy gondolom, hogy Cam Clark Community Network (Clark közösségi hálózat) alkalmazása volt a kampányokban felhasznált leghatékonyabb eszköz a támogatói közösségek létrehozására. A 2000-es kampány az Internetet használta arra, hogy az üzeneteket a tényleges és potenciális támogatókhoz. Ez még egyirányú kommunikáció volt. Dean és Clark kampányai voltak az elsők a támogatói hangok bekapcsolása terén, és ezzel megteremtették a lehetőséget annak, hogy a jelöltek felé lehessen visszajelzéseket tenni. Más szavakkal: a kampánycapatok ezzel kiemelték a kampányokat a pusztán adománygyűjtő szerepükből. Elsőként említhetem meg, hogy a Clark-kampány tényleg odafigyelt a közösség együttes hangjára. A nyílt forrású eszközök pedig lehetővé tették, hogy létrehozzunk egy olyan közösséget, amely valóban hallatja a hangját a kampányban.

A Clark-kampány legfontosabb öröksége valószínűleg a Clark TechCorps. Azok az eszközök, amelyeket a támogató közösségek szervezésére hoztunk létre bárki számára elérhetőek a nyílt forráskódú felhasználói szerződés szerinti használatra és továbbfejlesztésre. Még mindig egészen nagy az aktivitás a TechCorp honlapján, mivel a téma iránt érdeklődő fejlesztők tovább dolgoznak az eszközökön. Majd meglátjuk, hogy meddig jutnak.

Sokan töltötték a 2003-as évet kódok buherálásával, mert úgy gondolták, hogy ez majd megváltoztatja a politikát – és igazuk lett. Ők a hatalmi eszközök területének nyílt forráskódú vállalkozói. Mint minden igazi vállalkozó, ők is olyan művészek, akik azért alkotnak, mert képtelenek nem alkotni. *Joe Trippi* a MeatUp-ot a Dean-kampány gyilkos alkalmazásának nevezte. „Csináltunk egy kalapácsot”, mondja *Scott Heiferman* „és ők építettek vele egy házat”.

Zephir Teachout, akinek a Dean-kampányban való részvételét csak *Joe Trippi* szárnyalta felül, annyit mondott, a MeatUp-ról, hogy az azért ilyen jó eszköz, mert amit létrehozott, az nem csak a hálózaton létezik. A találkozások fizikailag is létrejönnek. A hálózaton kívül. *Scott Heiferman* elmondta nekem, hogy a MeatUp legfontosabb szervezeti kapcsolatai azokban a helyi éttermekben és kávézóknak jöttek létre, ahol a tagok egymással találkoztak.

Vagyis a MeatUp sikere részben annak tudható be, hogy legalább egy web-fejlesztési alapelvet megszegett: nem hagyta túlbujánzani a szolgáltatásait és nem engedte, hogy a fejlesztési ambíciók elszakadjanak az elsődleges céltől. És ezeket a szolgáltatásokat mindvégig egyszerűnek tartotta meg, ahogy az már hagyományosan lenni szokott a egyszerű és jól használható nyílt forrású programoknál.

Vizsgáljuk meg a forrásokat

Joe Trippi gazdag pályafutása során a Progeny-nél is dolgozott kiküldetésben, ahol munkatársa volt *Ian Murdock*, a Debian társszerzője. Nem véletlen egybeesés, hogy *Joe Dean* kampányát „nyílt forráskódú kampány”-nak nevezte és azt mondta: „Az egész olyan, mint a Linux. Minél több ember csatlakozik, annál valószínűbb, hogy egy jobb dolgot hozunk létre.”

Phil Windley a Utah-i CIO volt munkatársa szerint elérkezettünk annak a korszaknak a végére, amelyben a kormányzást megbénítja az ideológiák és ideológusok szemben álló tábora: a 60-as 70-es évek üzletellenes baloldaliak és a 80-as 90-es évek államellenes jobbosai. „Egyik csoport sem értette meg, hogy a polgárok nagy része nem vevő az ideológiákra. Valójában a legtöbb ember mindössze annyit vár az államtól, hogy az utakat megjavítsa.” Annak a véleményének is hangot adott, hogy milyen izgalmas volt látni azt, hogy mekkora lehetőség az átlagpolgárt bevonásában és mi történik, ha hagyják részt venni a kormányzati gépezetben. Már számtalan NGO (Non-Governmental Organizations, nem hivatalos szervezetek) hozott a kormányzat számára megoldást valamilyen problémára ahelyett, hogy az ellenkezőjének a bekövetkeztére várt volna.

Módomban állt minderről személyesen is meggyőződni, amikor egy barátom megkért, hogy vegyek részt az egyik helyi csoport és a területi közigazgatás vezetőinek találkozásán. A helyi csoportnak volt egy elgondolása a területen belüli sávzélesség növelésére vonatkozóan, és ezen a talál-

közön adták elő a konkrét javaslataikat. Meglepetésemre a választott hivatalnokokkal egy helyi kérdésről folytatott termékeny eszmecsere közepén találtam magam – ez számomra új élményt jelentett.

Amit a találkozó után vendéglátóm mondott, attól majdnem hanyatt estem, mert ilyesmit még nem hallottam azelőtt: „Nem a vezetéssel van baj. Az embereknek kell megoldásokkal előállni a helyi vezetőség felé. A közigazgatás epedve várja a válaszokat. Hozz néhányat és menni fog a dolog. Soha nem tapasztaltam, hogy a hivatalok packáztak volna velem. Minden szinten érdeklődést és együttműködési hajlamot találtam, amikor megoldásokkal álltam elő és nem csak problémákkal.

Sok tanácstalan ember a vezetéstől várja, hogy megoldja a gondjait. Ez a rendszer valódi működésének figyelmen kívül hagyásáról tanúskodik. Ha konstruktív vagy, részt vehetsz a rendszer működtetésében. A hivatalnokok minden kérdésben segítségért kiáltoznak. Ha segítünk nekik, akkor együtt dolgozhatnak velük.”

„A demokrácia az első nyílt forráskódú alkalmazás” mondja *Phil Windley*. Részletezve a kérdést arról elmélkedik, hogy az olyan nyílt forráskóddal kapcsolatos értékek, mint a kód nyilvánosság tétele, a szakértői bírálat (peer review), az önálló kezdeményezés, a javított kód állandóan ismétlődő beemelése az igazán soha be nem fejezett termékbe hosszú távon a demokráciának is lényeges elemei. Hisz abban, hogy a nyílt forráskód értékei és gyakorlata segít a demokráciának abban, hogy eljusson az ideálokig, amelyek évezredek óta beteljesületlenül maradtak.

Más szóval: lehetséges, hogy eljuthatunk a demokráciának ahhoz az állapotához, amelyet mindig egy ideális állapotnak tartottunk – melyben a választott vezetők nem csak képviselik a polgárokat, hanem örömmel veszik bárkinek a segítő hozzájárulását.

Néhány érdekes tény a területi vezetőkkel folytatott értekezletről:

1. A tanácskozás minden résztvevője technikai szakember volt.
2. A megbeszélés minden közalkalmazottja úgy hitte, hogy az Internet sávszélességének növelése értelmetlen.
3. Az volt csak természetes a vezetőknek, hogy a szakemberektől várták a segítséget.

A közigazgatás helyi és regionális szintjén az Internet-párti szakemberek egyre inkább egy a szaktudásukra és megoldásaikra éhes keresleti piacon találják magukat. Legalábbis már látunk néhány megnyíló lehetőséget. Lehet, hogy hamarosan még többel találkozhatunk. Zephyr Teachout szerint több mint száz olyan lehetséges jelölt dolgozik most a közigazgatásban, akit meghíletett a Dean-kampány. Marc Andreessen szerint „minden fontos fejlődési irányvonal a technikai szakemberekkel kezdődik”. Ezeknek az irányoknak viszont nem kell technikaiaknak lenniük. Természetesen politikaiak is lehetnek.

Linux Journal 2004. június, 122. szám

Doc Searls

